

Gebiedsagenda Landschap Gooi en Vechtstreek

Plan van aanpak

Versie 29-1, na DO 23-1-2020

Inhoud

1. Inleiding	1
Leeswijzer	1
2. Status en reikwijdte	2
Status	3
3. Aanpak	4
Doel	4
Opzet van de gebiedsagenda	4
Aanpak en proces	6
4. Randvoorwaarden	7
Bestuur	7
Organisatie	7
Financiën	7
Bijlage 1:	8
Samenvatting analysefase samenwerking omgevingsvisie stap 1 en 2	8

1. Inleiding

Het landschap in Gooi en Vechtstreek is bekend en geroemd. De kwaliteit en toegankelijkheid van het landschap staan echter onder druk door bijvoorbeeld verstedelijking, infrastructuur, bodemdaling en toenemende beheerlasten. In het MIRT onderzoek Oostkant Amsterdam is geconstateerd dat er ook sprake is van onbenut potentieel van het landschap voor versterking van de kwaliteit van de leefomgeving en het vestigingsklimaat. Het behouden en versterken van het landschap in Gooi en Vechtstreek is een van de speerpunten van de regionale samenwerking. Een gezamenlijke visie op de toekomst van het landschap ontbreekt echter.

In de Regionale Samenwerkingsagenda en het uitvoeringsprogramma [Gooi en Vechtstreek](#) (van de provincie) staat daarom de opdracht om te komen tot een visie en/of programma op het onderwerp landschap. Daarnaast is het landschap een belangrijk onderdeel van de omgevingsvisie en de regionale samenwerking op dit punt. In dit plan van aanpak wordt invulling gegeven aan deze opdracht(en), door het opstellen van een gebiedsagenda landschap.

Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk gaat in op de status en reikwijdte van de gebiedsagenda. Hoofdstuk drie licht de aanpak en het proces toe. Het laatste hoofdstuk gaat in op de randvoorwaarden die nodig zijn om dit project succesvol te maken.

2. Status en reikwijdte

De term 'landschap' kan op diverse manieren uitgelegd worden. Daarnaast kent het landschap structuren en karakteristieken op verschillende schaalniveaus. Hieronder wordt daarom ingegaan op de scope van de gebiedsagenda.

Landschap, en cultuurhistorie, ecologie en recreatie

Er zijn verschillende definities van 'landschap', zoals een "gebied zoals dat door mensen wordt waargenomen en waarvan het karakter bepaald wordt door natuurlijke en/of menselijke factoren en de interactie daartussen" (Raad van Europa). De gebiedsagenda richt zich op het 'groenblauwe' landschap van Gooi en Vechtstreek wat buiten de kernen ligt.

Delen van het landschap in het gebied zijn sterk beïnvloed door menselijk ingrijpen, denk bijvoorbeeld de aanleg van dijken en militaire stellingen. Cultuurhistorische en landschappelijke waarden vallen hier samen. Deze cultuurhistorische structuren en elementen krijgen om die reden een plek binnen de gebiedsagenda. En dan met name cultuurhistorische structuren en elementen die een directe samenhang hebben met de 'groenblauwe' structuren. Dit kan ook een grote structuur zijn die in een kern doorloopt én die een relatie met het omringende landschap heeft. Voorbeeld is een vestingstad of een vaart.

Het groen/blauwe landschap heeft ook ecologische waarden, ook deze maken onderdeel uit van de agenda. Dit geldt ook voor recreatieve mogelijkheden die direct samenhangen met het (gebruik van) landschap, zoals varen en wandelen.

Als hierna over 'landschap' wordt gesproken, ziet dit op al het bovenstaande tenzij dit expliciet anders staat benoemd.

Schaalniveau en gebied

In 2018 is al een start gemaakt met het [Landschapsbeeld Gooi en Vechtstreek](#). In dit document wordt de ontwikkeling van het landschap beschreven en een waardering gegeven van de verschillende onderdelen van het landschap. Het schaalniveau van de gebiedsagenda sluit bij dit document aan. Dit geldt ook voor de beschreven landschapstypen en elementen.

Omdat de gebiedsagenda zowel voor de regio Gooi en Vechtstreek als het '[Groene Uitweggebied](#)' wordt gemaakt (zie onder) gaat de agenda over Gooi, Vechtstreek en de Diemerscheg. Hieronder valt ook het IJmeer, Gooimeer en Eemmeer, voor zover binnen Gooise Meren, Huizen en Blaricum gelegen.

Regio Gooi en Vechtstreek en Diemerscheg

Groene Uitweggebied

Termijn

De gebiedsagenda gaat primair over doelstellingen en acties voor de komende 5 jaar met uitloop naar 10 jaar. Langs welke lijnen het landschap en recreatie wordt ontwikkeld, welke structuren of gebieden versterkt moeten worden, enz..

De gebiedsagenda bevat ook een uitvoeringsparagraaf met projecten die hierin bij kunnen dragen of beschrijft een proces om hiertoe te komen. Specifiek voor het Groene Uitweggebied kan dit daarmee ook richting geven aan besteding van die middelen (binnen kaders Noordvleugelbrief).

Verschillende mate van uitwerking per deelgebied

De regio bestaat uit diverse landschapstypen en landschappen die buiten de regio doorlopen. Dit betekent ook dat er per gebied verschillende terreinbeheerders, gremia en lopende gebiedsprocessen zijn. Daarom zal de uitwerking per deelgebied ook verschillen. Dat geldt in het bijzonder voor het IJmeer en het Gooimeer. Omdat dit gebied in meerdere provincies is gelegen en de bevoegdheidsverdeling hier anders is dan 'op het land', is hier een eigen dynamiek.

Status

Na inwerkingtreding van de Omgevingswet dient een gemeente één visie op de toekomstige ontwikkeling van haar leefomgeving te hebben, de omgevingsvisie. De gebiedsagenda landschap is daarom niet als visie in de zin van de Omgevingswet bedoeld.

De gebiedsagenda geeft richting en commitment richting gebiedspartijen en elkaar, maar is niet beoogd dat er ook financiële verplichtingen worden aangegaan of middelen worden toegekend. Het is geen formeel besluit om programma's of projecten uit te gaan voeren en kent daarom ook geen budget toe. De gebiedsagenda heeft daarom het karakter van een bestuursakkoord.

Aan de stuurgroep Gooi en Vechtstreek wordt gevraagd de gebiedsagenda vast te stellen. Deze stuurgroep gaat ook over besteding van Groene Uitwegmiddelen. Besluiten hierover worden parallel voorbereid. In Gooi en Vechtstreek wordt hiervoor ook een vaststelling op collegeniveau beoogd, zodat de vertegenwoordigers in de stuurgroep het mandaat hebben om in te stemmen. De voorbereiding hiervan loopt via de gremia van de Regio (pfho).

Doelstellingen kunnen daarnaast wel worden overgenomen in gemeentelijk beleid, zoals de omgevingsvisie. De gebiedsagenda werkt op dit punt agenderend. Projecten kunnen een plek krijgen in het omgevingsplan of een programma.

Samenloop met regionale samenwerking omgevingsvisie.

In 2020 loopt ook de koersfase van de regionale samenwerking op de omgevingsvisie in Gooi en Vechtstreek. Eerder zijn hiervoor al analyses gedaan, die voor de gebiedsagenda worden benut. De koersfase moet in juli 2020 leiden tot een koersdocument waarin de regionale ambities op de regionale opgaven staan. Hieronder vallen ook ambities op het gebied van landschappelijke opgaven.

Het koersdocument gaat over de breedte van het fysiek domein en is gericht op de lange termijn. De gebiedsagenda gaat over korte termijn met doorkijk naar middellange termijn.

Op het formuleren van de ambities zal er in Gooi en Vechtstreek daarom wel een zekere wisselwerking zijn tussen de gebiedsagenda en het koersdocument. Daarbij zal ook de verstedelijkingsstrategie van Rijk en MRA invloed hebben. Deze processen kunnen dus ook benut worden.

Proceseisen

Een gebiedsagenda is geen wettelijk instrument, er gelden daarom geen formele proceseisen.

3. Aanpak

In dit hoofdstuk wordt de aanpak van de gebiedsagenda beschreven.

Doel

Het doel is om de gebiedsagenda in juli 2020 te hebben vastgesteld, door colleges en de stuurgroep Gooi en Vechtstreek.

In diverse documenten en gremia liggen al relevante ambities, doelstellingen en projecten vast. Het is niet de bedoeling om dit over te doen. De gebiedsagenda beoogt daarom:

- Aan te sluiten bij bestaande ambities en doelstellingen, deze te spiegelen aan actuele opgaven
- Hierop voort te borduren en samenhang te bevorderen op de schaal van Gooi en Vechtstreek
- Een actueel en inspirerend beeld te bieden van ontwikkelijnen en projecten die kunnen bijdragen aan de ambities
- Specifiek voor het 'Groene Uitweggebied' richting te geven aan het gewijzigde programma.

Opzet van de gebiedsagenda

Als opzet voor de agenda wordt aan het volgende gedacht:

1. Gebiedsbeschrijving en opgaven
2. Ambities
3. Algemene ontwikkelijnen
4. Uitvoeringslijnen

Ad. 1

De gebiedsagenda begint met een korte beschrijving van het gebied. Daarbij wordt met name gebruikt gemaakt van de bestaande beschrijving uit het Landschapsbeeld Gooi en Vechtstreek.

Ad. 2

In diverse verbanden zijn of worden lange termijn ambities of doelstellingen geformuleerd voor het landschap. Dit zijn bijvoorbeeld de Omgevingsvisie NH2050, het programma Groene Uitweg, de intentieverklaring Goois Natuurreservaat i.o. en het Regionale Koersdocument i.o.. (zie verder onder 3). Er wordt van deze ambities en doelstellingen als basis uitgegaan.

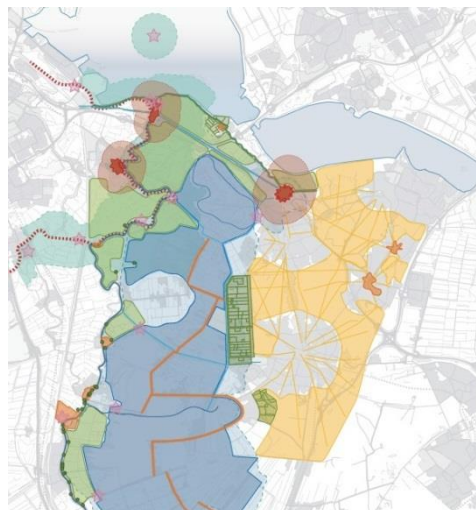
Ad. 3

Er wordt daarom eerst een aantal algemene ontwikkelijnen benoemd. Die kunnen bijvoorbeeld gaan over het verbinden van natuur of stad en land. Of overgangen van landschappen of een regionaal netwerk (varen, fiets, wandelen) of doorlopende structuren. Dit algemene deel kan bijvoorbeeld ook een rol spelen voor de profilering van het gehele gebied op groter schaalniveau (zoals in MRA verband of op nationaal niveau).

Ad. 4

Het gebied kent een grote landschappelijke diversiteit. Deze landschappelijke eenheden zijn grofweg:

1. Het Gooi (hooggelegen zandgronden)
2. Het veengebied (laaggelegen veengronden met plassen)
3. De rivier de Vecht met aangrenzende, open gronden (ofwel de Vechtstreek)
4. De (voormalige) Zuiderzee, nu het IJmeer, Gooimeer en Eemmeer
5. De Diemerscheg, een recreatief aangelegd bos nabij Amsterdam

Aan de verschillende gebieden zijn vaak ook gremia, eigenaren en beheerders gekoppeld. In veel gevallen gelden voor deze gebieden ook al visies, ambities of perspectieven. In de gebiedsagenda wordt hierbij aangesloten. Dit betreft:

Gooi:

- Intentieverklaring GNR (Amsterdam, Gooise gemeenten en Provincie)
- Herstelplan 's Gravelandse Buitenplaatsen (Natuurmonumenten)

Veengebied:

- Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen (diverse partijen)
- Natura 2000 aanwijzingen, beheerplannen en PAS maatregelenpakketten (provincie)
- Documenten Nieuwe Hollandse Waterlinie (provincie)
- Visie Groene Uitweg (diverse partijen)

Vechtstreek:

- Restauratieplan Vecht (AGV)
- Documenten Nieuwe Hollandse Waterlinie/Stelling van Amsterdam (provincie)
- Visie Groene Uitweg (diverse partijen)
- Visie Verder met de Vesting Muiden (diverse partijen)

IJmeer/Gooimeer:

- Verkenning IJmeer/Gooimeer (Regio, GM, Huizen, Blaricum)
- Ruimtelijk landschappelijk perspectief IJmeer (Amsterdam, Almere)
- Kustvisies Huizen en Gooise Meren (i.o.)

Diemerscheg:

- Ontwikkelperspectief Diemerscheg

Daarnaast zijn er enkele documenten die voor het hele gebied gelden:

- Landschapsbeeld Gooi en Vechtstreek (Regio)
- Leidraad Landschap en Cultuurhistorie (provincie)
- Publicatie INTENS (Deltametropool i.o.v. MRA).

Tenslotte starten in de komende maanden processen die invloed kunnen hebben op de agenda:

- Verstedelijkingsstrategie MRA
- Gebiedsgerichte aanpak stikstof Naardermeer en Oostelijke Vechtplassen

De gebiedsagenda zal niet voor ieder gebied een uitvoeringslijn krijgen binnen de uitvoering van dit plan van aanpak. Op dit moment wordt uitgegaan van een algemene uitvoeringslijn (met zaken als een netwerk) en een nieuw programma voor het Groene Uitweggebied. Voor de Oostelijke Vechtplassen en Diemerscheg is er al een programma en stuurgroep. Hieronder komen dan weer de projecten te hangen.

Het moet wel mogelijk zijn om een uitvoeringslijn of programma aan de gebiedsagenda te koppelen. Dit kan bijvoorbeeld gelden voor maatregelen in het kader van de stikstofaanpak of de Gooise Natuuragenda. Deze processen lopen, tot anders wordt besloten, parallel.

Voor IJmeer en Gooimeer kan op een later moment worden gedacht aan een gezamenlijke inzet voor het MIRT onderzoek Bay Area. Uitvoeringsprojecten in dit gebied zijn doorgaans al belegd, bijvoorbeeld bij de Gastvrije Randmeren.

In dit schema is e.e.a. getoond.

Algemene agenda

Uitvoeringsprogramma's en lijnen

Projecten (voorbeelden)

Aanpak en proces

De aanpak van de gebiedsagenda kent grofweg 2 stappen. In de eerste stap wordt al het bestaande materiaal samengebracht tot de relevante ambities voor de agenda. Daarbij wordt geen participatie voorzien bovenop de processen die al lopen (regionaal koersdocument, intentieverklaring GNR, Ontwikkelperspectief Diemerscheg, kustvisies, enz.). Als eind van deze eerste stap wordt aan de stuurgroep G&V gevraagd om de ambities en eerste richting van de ontwikkellijnen goed te keuren.

In de tweede stap worden de ontwikkellijnen aangescherpt en de acties en (mogelijke) projecten geformuleerd. In deze stap wordt uitgegaan van participatie met regionale gebiedspartijen. Omdat er in de agenda niet wordt besloten over concrete projecten, wordt niet gekozen voor directe inwonersparticipatie. Mocht er een dermate concreet voornemen naar voren komen dat dit wel nodig is, wordt dit op dat moment overwogen. Met de provincie wordt overlegd of er nog wel in de vorm van een enquête de mening van inwoners wordt gevraagd.

Er wordt in ieder geval uitgegaan van een bijeenkomst die specifiek over het veenweidegebied gaat. Hier zal aandacht worden besteed aan thema's als bodemdaling, stikstofdepositie en het agrarisch (open) landschap.

Planning

De planning is erop gericht om in de vergadering van de stuurgroep Gooi en Vechtstreek van 26 juni 2020 het algemene deel van de gebiedsagenda vast te stellen (zie hierboven onder ad. 3). Op 18 juni is het portefeuillehoudersoverleg van de Regio Gooi en Vechtstreek. Dat houdt in dat eind mei 2020 de concept agenda gereed moet zijn. Bij voorkeur worden in deze periode ook de stuurgroep Diemerscheg en Oostelijke Vechtplassen ter voorbereiding betrokken. Dit is ambitieus. Het is ook denkbaar om op het najaar te koersen. Hier wordt in maart over besloten.

Als belangrijke tussenstap in het proces is de vergadering van de stuurgroep Gooi en Vechtstreek van 27 maart 2020. Daarin wordt aan de stuurgroep gevraagd om de ambities en eerste richting van de ontwikkellijnen goed te keuren. In deze vergadering wordt ook het bestaande Groene Uitweg programma geëvalueerd. Er kunnen op dat moment dus ook (nadere) criteria voor verdeling van deze middelen worden gesteld. Op basis van de bespreking in de stuurgroep wordt de gebiedsagenda verder uitgewerkt.

Het zwaartepunt van participatie en gesprekken met de gebiedspartijen zal daarom in april liggen.

In dezelfde periode start ook de gebiedsgerichte aanpak stikstof. Dit kan ook belangrijke inbreng leveren op de gebiedsagenda, zeker waar het gaat om de Vechtstreek en het veengebied.

4. Randvoorwaarden

Om het project succesvol te maken is het volgende verder nodig.

Bestuur

1. Adequate regionale voorbereiding en lokale advisering
2. Betrokkenheid gemeenteraden organiseren
3. Portefeuillehoudersoverleg ruimte en mobiliteit heeft primaire aansturing voor regio Gooi en Vechtstreek
4. Afstemming tussen overheden en gebiedspartijen vindt primair plaats in Stuurgroep Gooi en Vechtstreek
5. Bestuurlijk trekkerschap namens Gooi en Vechtstreek ligt bij Jan Kastje

Organisatie

1. Projectleiders van Provincie Noord-Holland en Regio Gooi en Vechtstreek (Christiaan van Zanten)
2. Regionale projectorganisatie, met regelmatige input vanuit gemeenten
3. Externe ondersteuning door expertisebureaus op specifieke kennis en vaardigheden:
 - a. MTD (landschapsontwerp en vormgeving document)
 - b. PARK
 - c. Nader te bepalen

Financiën

1. Projectleider vanuit Regiobegroting
2. Externe inhuur vanuit RSA budget (restant reserve + jaarlijks projectbudget) en bijdrage provincie

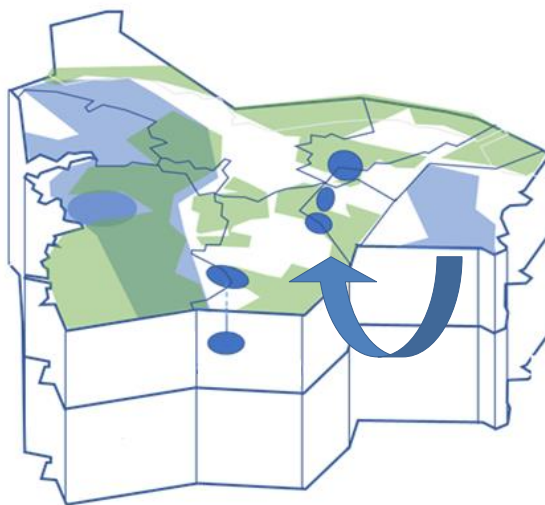
Bijlage 1:

Samenvatting analysefase samenwerking omgevingsvisie stap 1 en 2

De analysefase heeft nieuwe inzichten over opgaven in het gebied opgeleverd. Daarnaast is er focus aangebracht in de regionale opgaven. De analyse maakt ook duidelijk dat opgaven niet op zichzelf staan. Vaak is er een directe relatie met andere opgaven. De Omgevingswet vraagt hierbij om een integrale blik. Uit de analyses komen de volgende samenhangende opgaven op het gebied van landschap.

Landschap en biodiversiteit

In het buitenstedelijk gebied spelen veel opgaven. Het beheer van landschap en biodiversiteit staat onder druk. Infrastructuur doorsnijdt gebieden. Voor het hele gebied is een goede omgang met water van belang. De recreatieve druk op het landschap neemt ook toe. Dit geeft kansen, maar wat is mogelijk? Klimaatverandering heeft ook een grote impact op het landschap, dat geldt zeker voor de energietransitie. Zijn de landschappelijke waarden verenigbaar met opwekking van duurzame energie? De neerslag van stikstof is voor de natuur een grote belasting en kan ook de ruimtelijke ontwikkeling beperken.

Veenweidegebied

Binnen landschap vraagt het veenweidegebied om bijzondere aandacht. Hier komen de opgaven voor bodemdaling, landschap, klimaatverandering, biodiversiteit, recreatie, water en het perspectief voor de agrarische sector samen.

